

HOKUS POKUS SIMSALABIM

- En praktisk studie om skapandet av karaktärer med väsen enligt folktron som tema

Emma Bodbacka

Examensarbete för Estenom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för Skönhetsbranschen
Vasa 2012

EXAMENSARBETE

Författare: Emma Bodbacka
Utbildningsprogram och ort: Skönhetsbranschen, Vasa
Handledare: Anna-Lotta Mörk
Jaana Ylimartimo-Nybäck

Titel: HOKUS POKUS SIMSALABIM

- En praktisk studie om skapandet av karaktärer med väsen enligt folktron som tema

Hösten 2012 Sidantal: 45 Bilagor: 0

Sammanfattning

Syftet med detta arbete var att ta reda på vad man bör tänka på samt hur betydelsefull miljön är när man skapar olika karaktärer för att kunna få karaktärerna att se så trovärdiga ut som möjligt på bild. Respondenten utförde maskeringen och stylingen av fyra stycken karaktärer, fotograferade dessa i passande miljöer och samlade sedan bilderna i en bok för att ge inspiration åt andra studeranden och branshmänniskor. Respondenten själv kommer även att kunna använda boken som arbetsportfolio. Frågeställningarna som respondenten använde sig av i detta arbete var: Vad bör man tänka på vid skapandet av olika karaktärer? Hur betydelsefull är miljön vid skapandet av en karaktär?

De teoretiska utgångspunkterna handlar om väsen enligt folktron, kreativitet, karaktärer och färgens betydelse. I den teoretiska bakgrunden beskrivs de utvalda väsena, häxan, skogsrået, sjöjungfrun och gengångaren, skilt för sig. Maskering och fotografering används som datainsamlingsmetoder och bildanalys används som dataanalysmetod.

I resultatredovisningen presenteras två bilder av varje väsen; en helkroppsbild och en närbild. Val av kläder, maskering, frisyren och miljö analyseras i resultatet samt tolkas mot tidigare forskning, teoretiska utgångspunkter och teoretisk bakgrund. Resultatet i detta arbete visar att det är viktigt att läsa in sig på själva karaktären, att tänka på färgernas betydelse och att analysera karaktärens utseende och personlighet när man skapar olika karaktärer. Miljön spelar en viktig roll om man vill få karaktären så trovärdig som möjligt. Är miljön trovärdig blir också karaktären att se mer äkta ut. Resultatet visar även att det är viktigt att tänka på rekvisitan i bilden för att få en miljö trovärdig.

Språk: svenska Nyckelord: maskering, folktro, kreativitet, väsen, karaktärer.

BACHELOR'S THESIS

Author: Emma Bodbacka
Degree Programme: Beauty and cosmetics, Vasa
Supervisors: Anna-Lotta Mörk
Jaana Ylimartimo-Nybäck

Title: HOKUS POKUS SIMSALABIM

- A practical study on the creation of characters on the theme of mythical creatures

Autumn 2012 Number of pages: 45 Appendices: 0

Summary

The purpose of this thesis was to find out what to consider and how important the environment is when creating different characters in order to get the characters to look as credible as possible in the pictures. The respondent performed the make-up and the styling of the four characters, photographed them in suitable environments and combined the pictures in a book to give inspiration to other students and people in the business. The respondent herself will also be able to use the book as a portfolio. The questions respondent used in this work were: What should you consider when creating different characters? How important is the environment when creating a character?

The theoretical basis is about mythical creatures in folklore, creativity, characters and the significance of colors. In the theoretical background describes the selected mythical creatures, the witch, the huldra, the mermaid and the ghost. Make-up and photographing were used as methods of data collection and picture analysis as data analysis method.

The results chapter presents two pictures of every character, a full length picture and a close-up. The choice of clothing, make-up, hairstyles and environment are analyzed in the results and interpreted against previous research, theoretical basis and theoretical background. The result in this thesis shows that it is important to read up on the character, think about the colors and the importance of analyzing the character's appearance and personality when creating different characters. The environment plays an important role if you want to make the character as believable as possible. If the environment looks believable the character also will look real. The result also shows that it is important to think of the props in a picture to make the environment believable.

Language: Swedish Key words: Make-up, Folklore, Creativity, Mythical Creatures, Characters.

Innehåll

1 Inledning.....	1
2 Syfte och problemformulering.....	3
3 Teoretiska utgångspunkter	4
3.1 Väsen enligt folktron.....	4
3.2 Kreativitet	5
3.3 Karaktärer	6
3.4 Färgernas betydelse	8
4 Teoretisk bakgrund.....	11
4.1 Häxan.....	11
4.2 Skogsrådet.....	12
4.3 Sjöjungfrun	14
4.4 Gengångaren.....	15
5 Tidigare forskning.....	17
6 Undersökningens genomförande	22
6.1 Maskering	22
6.2 Fotografering.....	23
6.3 Bildanalys.....	24
6.4 Undersökningens praktiska genomförande	25
7 Resultatredovisning och tolkning.....	28
7.1 Häxan.....	29
7.2 Skogsrådet.....	32
7.3 Sjöjungfrun	35
7.4 Gengångaren	38
8 Kritisk granskning.....	41
9 Diskussion	44

Litteratur

1 Inledning

Välkommen till fantasins, magins och trolldomens värld. För några hundra år sen var det inte bara människorna som levde här på jorden utan gick man till skogen kunde man stöta på trollen eller skogsrået, gick man nära sjön kunde näcken eller sjöjungfrun lura i en, hustomtarna smög i knutarna och häxorna viskade trollformler. I alla fall var det så man trodde.

I denna studie kommer jag att fördjupa mig i den gamla nordiska folktron om väsen för att sedan maskera fyra stycken utvalda väsen enligt hur de såg ut, vad som var kännetecknande för dem samt min egen tolkning av dem. Jag valde övernaturliga väsen som tema eftersom jag framförallt tycker att det mystiska och okända med folktron är intressant. Jag valde även detta tema eftersom jag tyckte att det var främsta möjlighet till maskering av olika karaktärer samt störst möjlighet att kunna skapa en tanke bakom och en form av berättelse i varje bild. Som väsen valde jag häxan, skogsrået, sjöjungfrun och gengångaren, eftersom de tilltalade mig mest och gav mig störst möjlighet att skapa berättelser med hjälp av rekvisita och bakgrunder.

I detta examensarbete vill jag visa min kreativa kompetens genom maskering och styling av olika karaktärer. Genom att göra detta arbete får jag visa min kreativitet, min kunskap om maskering, hår- och kläddesign och fotograferingskunskaper, samt hur jag kombinerar dessa kompetenser till en helhet samtidigt som jag får använda min fantasi.

Syftet med detta arbete är att ta reda på vad man bör tänka på samt hur betydelsefull miljön är när man skapar olika karaktärer för att kunna få karaktärerna att se så trovärdiga ut som möjligt på bild. Respondenten kommer att utföra maskeringen och stylingen av fyra stycken karaktärer, fotografera dessa i passande miljöer och sedan samla bilderna i en bok för att ge inspiration åt andra studeranden och branschmänniskor. Respondenten själv kommer även att kunna använda boken som arbetsportfolio. Frågeställningarna som respondenten

kommer att använda sig av i detta arbete är: Vad bör man tänka på vid skapandet av olika karaktärer? samt Hur betydelsefull är miljön vid skapandet av en karaktär?

Som rubrik till detta arbete valde jag Hokus Pokus Simsalabim, eftersom det var en trollformel på 1600-talet som jag tyckte var passande för arbetet. Formeln tros ha blivit använd av präster vid nattvarden när de förvandlade bröd och vin till kött och blod.

Hokus Pokus Simsalabim.

2 Syfte och problemformulering

Syftet med detta arbete är att ta reda på vad man bör tänka på samt hur betydelsefull miljön är när man skapar olika karaktärer för att kunna få karaktärerna att se så trovärdiga ut som möjligt på bild. Respondenten kommer att utföra maskeringen och stylumingen av fyra stycken karaktärer, fotografera dessa i passande miljöer och sedan samla bilderna i en bok för att ge inspiration åt andra studeranden och branskmänniskor. Respondenten själv kommer även att kunna använda boken som arbetsportfolio.

Frågeställningarna som respondenten kommer att använda sig av i detta arbete är:

- Vad bör man tänka på vid skapandet av olika karaktärer?
- Hur betydelsefull är miljön vid skapandet av en karaktär?

3 Teoretiska utgångspunkter

I teoretiska utgångspunkter tar respondenten upp väsen enligt folktron, kreativitet, vad man bör tänka på vid skapandet av karaktärer samt färgernas betydelse. Respondenten tar upp dessa ämnen för att kunna tillämpa kunskapen i maskeringen av karaktärerna.

3.1 Väsen enligt folktron

Enligt den gamla folktron omgavs människorna av en magisk värld. Vid olyckor, sjukdomar och motgångar var det lätt att beskylla övernaturliga väsen som man trodde fanns. Man trodde att väsen kunde ställa till det för en ifall man hade retat dem på något sätt, men de kunde även hjälpa en ifall man hade varit snäll med dem. Tron på det övernaturliga ingick i människornas livsfilosofi och väsen var en del av verkligheten. Man trodde även att väsen hade egen boskap och levde på samma sätt som människorna gjorde. Även fast väsen var mycket lika människorna var de mycket hemlighetsfulla och mycket knepiga att förstå sig på. Väsen kände till människornas svagheter och de var inte sena med att utnyttja dem. (Schön, 1986, 11; Schön, 2000, 7; Schön, 2010, 10; Tillhagen, 1985, 85)

I skogen härskade bergstrollen, vittorna, vättarna, jättarna, lyktgubben och skogsrået och vid sjöar och älvar höll sjöjungfrun, älvorna och näcken till. På gårdar kunde man få se hustomtarna och man kunde även råka ut för maran eller spöken om nätterna. Förut trodde man också på djävulen och att det var med honom häxorna festade när de flög till Blåkulla på påsken. (Tillhagen, 1997, 112; Schön, 1986, 8-9; Schön, 2000, 4-6)

För att kunna möta ett övernaturligt väsen var tidpunkten viktig. Till exempel var det stor chans att möta på ett väsen vid midnatt, gryning eller skymning. Vid stora högtider som jul, påsk och midsommar var det dock störst chans att få se ett väsen. Det sades att vissa ställen var mer magiska än andra, som till exempel vägkorsningar, broar och kyrkogårdar. För att inte störa de övernaturliga skulle

man låta bli att gå på vägens mitt eftersom det sades att det var där de osynliga gick. Det fanns även andra platser som antogs märkliga, eftersom man hade varit med om att hästar hade blivit skräckslagna, stannat upp och vägrat fortsätta vid olika platser. (Schön, 1986, 11; Schön, 2000, 11)

Sägnerna om olika väsen tros inte bara ha haft en underhållande funktion utan också hjälpt till med uppfostringen. De vuxna skrämde barn till lydnad. Till exempel varnade man barn om att gå för nära älven eftersom näcken då kunde se dem och locka ner dem i vattnet. Väsen har också fungerat som en sorts form av kontrollörer, som till exempel har ingripit när någon gjort något felaktigt. För att skydda sig mot väsenas alla påhitt kunde man gå till en kyrkogård eller bära ett kors i en kedja runt halsen. Man kunde också ha en gaffel, en kniv eller något annat föremål gjort av stål i ena fickan. (Stattin, 1990, 74; Schön, 1986, 10; Tallerud, 1997, 9)

3.2 Kreativitet

Ordet kreativitet kommer från latinets *creare* som betyder frambringa. Kreativitet innebär att man vågar tänka i andra banor, som att kombinera saker som normalt inte hör samman, för att få fram nya spännande uttryck. Kreativitet har helt enkelt med idé och idéarbete att göra. (Bergström, 2009, 112)

För att vara kreativ måste man vara målinriktad, man måste ha en avsikt att lösa ett problem eller besvara en fråga. Slumpen kan hjälpa oss att lösa ett problem, men finns det ingen avsikt att lösa ett problem finns det heller ingen kreativitet. Man behöver inte vara begåvad för att kunna vara kreativ, men för att kunna vara kreativ behövs kunskapen om vad man vet eftersom det är grunden för all problemlösning. Att sedan kunna veta vad man inte vet och kunna se utanför sin kunskaps och sina värderingars gränser är kreativitet. (Sahlin, 2001, 35, 56)

En kreativ process delas in i fyra faser; förberedelsefasen, inkubationsfasen, illuminationsfasen och verifikationsfasen. Under processens första fas,

förberedelsefasen, tillägnar man sig kunskap om problem samt tänker igenom vad man vet och vad man inte vet. Sedan övergår man till inkubationsfasen där det undermedvetna bearbetar materialet. Idéer bearbetas och blandas med tidigare erfarenhet, eventuellt omformuleras idéerna och kombineras på nya sätt. Under inkubationsfasen får man ofta en aha-upplevelse där man inser problemets lösning och det är det som kallas illuminationsfasen. Sedan provas idén som man har fått under verifikationsfasen. (Sahlin, 2001, 51-52)

Ibland kan man råka ut för idétorka och få svårt att komma på bra idéer. Då kan man prova på att använda sig av brainstorming, skissning, motsatsmetoden eller bakvägsmetoden. Med brainstorming menas att man låter det storma i hjärnan en stund. Man försöker kläcka så många idéer som möjligt, spontant och impulsivt, utan att värdera eller kritisera dem förrän senare. Sedan kombineras idéerna med varandra, vilket kan göra att man får fram nya idéer. Ett annat sätt att få igång kreativiteten kan vara skissning där man låter handen och pennan bli startmotorer. Man låter helt enkelt tecknandet komma med nya idéer. Om inte brainstorming eller skissning fungerar, kan man använda sig av motsatsmetoden eller bakvägsmetoden, vilka kan vara rätt lika. Använder man sig av motsatsmetoden ändrar man fokus på möjligheter och problem genom att arbeta med motsatser, medan bakvägsmetoden går ut på att finna lösningar på problem eller behov, eller att uppfinna nya tekniker för att sedan försöka hitta bra användningsområden. (Bergström, 2009, 116-117; Dahlqvist, 1998, 81)

3.3 Karaktärer

Medvetet eller omedvetet drar människor dagligen slutsatser mellan folks utseenden och deras inre egenskaper, det vill säga till deras personlighet. Detta kan till exempel skådespelare ha stor nytta av när de försöker gestalta olika karaktärer. Om skådespelaren inte tänker på personligheten och det fysiska tillsammans, kan han visa upp en fel bild av karaktären och vilseleda publiken, vilket gör att karaktären som han försöker spela inte blir så trovärdig. Att dra slutsatser mellan utseende och personlighet kan förstås ses som fördomsfulla generaliseringar. (Lindgren, 1986, 40)

När man börjar planera en karaktärs utseende bör man börja med att titta på en målning eller ett fotografi av karaktären som man skall skapa. Man bör ta fasta på detaljer så som till exempel ögonbrynens form eller läpparna. Även karaktärens hår är viktigt att tänka på. Man bör även tänka på att man kan behöva ändra lite på formerna för att det skall passa modellens ansiktsform. (Swinfield, 2000, 54)

Vackra, framträdande ögon förknippas exempelvis ofta med drömmare, medan halvslutna ögon brukar förknippas med en lugn person. Stora, uppspärade ögon däremot uttrycker nervositet. Rynkor kring ögonen, som äldre personer har fått när de har skrattat mycket, visar en lycklig person med vänlig personlighet. (Lindgren, 1986, 40)

Ögonbrynen är lätta att förändra och endast en liten förändring kan skapa en annorlunda karaktär. Tunna bryn kan till exempel uttrycka vekhet eller att personen har mindre energi, medan tunga ögonbryn kan förknippas med fysisk och mental energi. Högt placerade, böjda bryn brukar tyda på att personen har brist på koncentration och initiativ, men har personen däremot buskiga ögonbryn kan den tas som livlig. Vill man visa en optimistisk person bör den ha uppåtgående, mjuka ögonbryn. (Lindgren, 1986, 40, 42)

Genom att ändra på näsans form förändrar man så gott som hela uttrycket i ett ansikte. Större näsor kan uttrycka styrka och energi, medan små näsor uttrycker vänlighet och optimism. En bred näsa visar energi och uthållighet, medan en person med smal näsa inte ses som så sympatisk. Den konkava näsan förknippas med en godhjärtad person och den konvexa med en kraftfull personlighet. Har man en liten och fint formad näsa kan man lätt tas som söt och charmig. (Lindgren, 1986, 42)

Munnen är viktig att tänka på vid skapandet av karaktärer. Munnens form och storlek påverkar uttrycket som man vill att en karaktär ska ha. Bland annat kan en rak mun uttrycka beslutsamhet, medan en nedåtgående mun kan uttrycka stränghet eller pessimism. En person som drar in munnen kan anses som blyg,

medan en som skjuter ut munnen anses som utåtriktad. Fylliga läppar visar att personen är varm och sympatisk, tunna läppar igen att personen är försiktig eller kall. Hårt sammanpressade läppar tyder på styrka eller stränghet. Även löständer kan ändra på karaktärens uttryck. (Lindgren, 1986, 42-43)

3.4 Färgernas betydelse

Färg är som visuell information som väcker känslor och tankar hos oss och som får oss att reagera på olika sätt. Olika färger har olika betydelse. Det finns inga bestämda regler om vad en färg betyder men färgexperter är oftast överens om färgernas betydelse. Nästan alla färger kan ha en positiv och negativ betydelse, vilket lätt kan krångla till det. Även färgens intensitet varierar och då varierar även betydelsen. En hel del olika faktorer påverkar hur man kan uppfatta en färg, som i vilket sammanhang färgen uppträder och hur färgen kombineras med andra färger. Även en persons kultur och tidigare erfarenheter kan påverka hur den upplever en färg. I olika länder kan en färg betyda olika saker. (Edwards, 2004, 188-189; Sivik, 1995, 35, 41)

Färgen röd kan till exempel betyda fara, kärlek, eld, passion eller aggression. Rött är blodets färg och förknippas även med krig och djävulen. Brudarna i Kina bär rött och i många kulturer används rött vid begravningar. Färgen röd upplevs ofta som en kraftfull färg och den kan stå för mod, kamplust och allvar. (Edwards, 2004, 189; Nilson, 2004, 82; Sisefsky, 1995, 73)

Vitt kan ha olika betydelser beroende på var man befinner sig. Till exempel i västerländska kulturer klär man brudarna vita vid bröllop och barnen vita vid dop, eftersom färgen där symboliserar oskuld och renhet, medan man i Japan, Kina och många afrikanska länder menar att vit är dödens färg. Därifrån kommer kanske vår tanke om vita spöken. I Kina bär man vitt vid begravningar, eftersom man då hedrar den dödes rena själ. Färgen vit kan också stå för kyla och oåtkomlighet. (Edwards, 2004, 190; Sisefsky, 1995, 74)

I det gamla Egypten betydde färgen svart välfärd, växt och liv, medan svart nu i västvärlden står för död, sorg och ondska. Svart kan också väcka känslor om något olycksbådande, helvetet eller fördömelse. Färgen svart kan också förknippas med mysterier, intriger och okunskap, eftersom färgen symboliserar natten. Änkor och kyrkliga män i västvärlden bär kläder i svart. (Edwards, 2004, 192)

Färgen grön står för harmoni och balans och har en harmonisk och lugnande verkan. Grönt är också vårens, ungdomens, hoppets och glädjens färg. Inom den kristna tron förknippas grönt med dop och nattvard, och det är färgen för nytt liv. Färgen förknippas mycket med växt och hälsa men kan också förknippas med sjukdom. I blandningar som olivgrön och gulgrön symboliserar den gröna färgen svartsjuka och avundsjuka. (Edwards, 2004, 193; Nilson, 2004, 82; Sisefsky, 1995, 73)

Gult står för solsken, guld och lycka men kan också symbolisera avundsjuka, feghet, falskhet, svek och förräderi. Svek och förräderi förknippas till exempel med den gula mantel som Judas bar i den kristna traditionen när han förrådde Jesus. I Kina mellan åren 1644 och 1912 var det till exempel bara tillåtet för kejsaren att bära gula kläder och inom islam symboliserar guldgult vishet. Färgen gul kan även stå för vansinne. (Edwards, 2004, 194; Sisefsky, 1995, 72)

Mörkblått symboliserar auktoritet, medan ljusblått symboliserar lycka. Blått brukar förknippas med rymden, himmel och hav samt i drömmar kan blått förknippas med framgång. Blått kan också symbolisera trohet, som till exempel i Jungfru Marias klädsel. (Edwards, 2004, 196, Nilson, 2004, 82)

Färgen orange har liten symbolisk betydelse och förknippas inte med några känslor eller sinnesstämningar. Däremot kan man förknippa färgen orange med hetta och eld. Färgen orange är den varmaste av alla färger. Ifall man tillsätter orange i färgen röd förlorar den röda färgen sin symbolik för fara. Färgen brukar också förknippas med hösten. (Edwards, 2004, 197-198, Nilson, 2004, 82)

Färgen brun står för jord och symboliserar armod eller tristess. Brunt är ofta färgen på uniformer och i folksagor sägs det finnas Brownies som är små bruna tomtar som hjälper till i hemmen. Färgen brun kan även stå för trygghet. (Edwards, 2004, 199; Sisefsky, 1995, 73)

Purpur var förut en svår och dyrbar färg att framställa och därför började man förknippa det med det kungliga, den härskande klassen, makt och värdighet. Kläder i färgen purpur var då förbjudet för de med lägre rang. Purpur kan också symbolisera sorg, skugga och tapperhet. Den lite ljusare varianten av purpur, även kallad violett, har en annan innebörd av sorg och sårbarhet och kan förknippas med vila och drömmeri. Violett kan även förknippas med mysterium och andlighet. Färgen violett kan ha varierande verkan beroende på om färgen drar mer mot rött eller blått. (Edwards, 2004, 200; Nilson, 2004, 82; Sisefsky, 1995, 73)

Den rosa färgen är en vänlig färg som förknippas med flickbebisar, sockervadd och kvinnlighet. Färgen rosa kan även upplevas som en sällskaplig och moderlig färg. Rosa kan också symbolisera lätta sinnesstämningar, men rosa i en mer "chockrosa" variant kan bli mer sensuellt och aggressivt. (Edwards, 2004, 203; Sisefsky, 1995, 73)

Grått står för depression, dysterhet, obeslutsamhet och osäkerhet. Grått symboliseras med åldrande och är färgen för aska och bly. Färgen förknippas också med en brist på starka känslor och en svag självkänsla. Grått kan också förekomma som en kamouflagefärg till exempel i naturen hos vargar, elefanter och valar. (Edwards, 2004, 203)

4 Teoretisk bakgrund

I detta kapitel kommer respondenten att gå närmare in på fyra stycken utvalda väsen, häxan, skogsrået, sjöjungfrun och gengångaren, och beskriva vem de var, hur de såg ut till utseendet, var de fanns och vad de gjorde samt vad som var kännetecknande för dessa. Detta behövs för att respondenten skall kunna utföra maskeringen av karaktärerna på bästa sätt. Respondenten har valt att ta upp var och en skilt för sig så att läsaren har lättare att skilja på och förstå dem.

4.1 Häxan

Förut trodde man på trolldom och häxkonster och under 1600- och 1700-talet var det flera oskyldiga kvinnor och till och med män som blev dödade på grund av att de ansågs ha med Djävulen att göra. De som sades vara trollkunniga blev utpekade som häxor och att de med hjälp av magin skulle ha skadat folk i sin omgivning med att trolla fram olyckor, missväxt och till och med otur i kärlek. (Schön, 1986, 157; Schön, 1991, 34, Dowswell, 2002, 4, 12)

Ofta var det kloka gummor och gubbar, som brukade hjälpa till vid sjukdomar och kärleksbekymmer, som man började tro att hade med trolldom att göra. Man trodde att de inte enbart kunde bota utan även ställa till med skada. (Ankarloo, 2007, 14-15)

Det sades att häxorna förde barn till Blåkulla om nätterna flygandes på kvastar, brödspadar eller till och med på djur och människor. I Blåkulla hölls en stor fest där alla häxorna samlades och åt paddor och ormar tillsammans med Djävulen. (Schön, 2000, 81-82; Tallerud, 1997, 46)

När någon anklagades för häxeri blev det rättegång och i salen satt både förhørsledare, präster och vittnen. Vittnen var oftast barn som påstod att de hade blivit förda till Blåkulla av den anklagade. Barnen kunde berätta historier om hur de blev bortförda och uppge namn på människor som de hade sett på Blåkulla, vilket

gjorde att fler och fler oskyldiga blev indragna. Barnen berättade om hur de hade blivit misshandlade under vistelsen i Blåkulla och kunde visa upp sår och blåmärken de påstod sig ha fått. "Visgossarna" var barn som det sas kunde se vilka som var häxor och de pekade ut dessa. Det sägs att visgossarna ofta kunde vara mutade av vuxna. (Ankarloo, 2007, 13; Schön, 1991, 24-25)

För att se om en människa var en häxa kunde man leta Satans märken på henne som Satan skulle ha satt på de som tillhörde honom. Man kunde också utföra vattenprovet där man band den misstänktes händer och fötter och kastade henne i vattnet. Sjönk hon var hon oskyldig och flöt hon var det Satan som hjälpte henne. Under rättegångarna användes ofta tortyr, som att hänga upp den misstänkte i ett rep som fästes i hennes bakbundna händer för att få henne att erkänna. Under tortyren tog man av häxans kläder och rakade bort hennes hår för att man trodde att hon kunde ha gömt trollmedel på sig som skulle hjälpa henne att uthärda tortyren. (Ankarloo, 2007, 104, 106; Schön, 1986, 165; Schön, 1991, 30; Schön, 2000, 82; Dowswell, 2002, 43)

När en dom föll halshöggs häxan och kroppen brändes på bål, vilket var ett milt straff eftersom häxorna egentligen skulle ha blivit brända levande. År 1779 försvann dödsstraffet för trolldom men ännu in på 1900-talet trodde man på häxornas skadegörelse genom magi och ännu idag talas det om platser där häxor blev avrättade. (Schön, 2000, 80, 85)

4.2 Skogsrået

Skogsrået troddes rå över skogen och djuren och hon var inte att leka med. Djuren i skogen tillhörde Skogsråets boskap och hon såg till att de inte kom till skada genom skydda dem från jägare. Skogsrået trodde man på ända in på 1900-talet och hon brukade också kallas Skogsfrun eller Råndan. Karlar som vistades längre perioder i skogen, till exempel jägare, kunde möta på henne. Man tror att Skogsrået visade sig för dem eftersom de hade varit länge borta hemifrån och fantiserade om fysisk kärlek. Skogsrået kunde även förvränga deras syn så att de

såg sin fästmö eller fru när de tittade på henne. (Schön, 1986, 113; Schön, 2000, 66, 68-69; Tillhagen, 1995, 181)

Skogsrået sades vara mycket vacker och lockande men råkade man se hennes baksida kunde man se hennes rygg som liknade en rutten ihålig trädstam eller hennes svans. Skogsrået var särskilt känt för sitt skratt, vilket tros ha varit fantasier som hade förväxlats med fågelläten. Det sades även att Skogsrået hade bröst som hon kunde slänga över axlarna. (Schön, 2000, 68-69, Schön, 2010, 30-32; Tillhagen, 1995, 182; Tallerud, 1997, 11)

Skogsrået framställdes som en förförerska som lurade männen och de som fastnade i hennes kärleksnät kunde till och med ha en stor familj med henne ute i skogen och en del män kunde bli tvungna att ge sig iväg ut till skogen när Skogsrået ropade på dem. De som var snälla med henne kunde hon dock tacka genom till exempel god jaktlycka, men var man elak med henne kunde hon ställa till med olyckor. De jägare som hade riktigt god tur med henne kunde till och med få lov att skjuta djur ur hennes boskap. (Schön, 2000, 66, 68; Tillhagen, 1995, 184)

Skogsrået hade även egna älgar som hon red på i skogen och tittade man noga på hennes älg kunde man se Skogsråets sadel. Hon kunde även lura skogsvandrare och förvränga synen på dem så att de gick vilse och inte hittade hem. För att man skulle kunna hitta hem efter att Skogsrået hade skoat med en och fört en vilse var man tvungen att sätta skorna på fel fot eller vända skjortan avig. Det kunde även hjälpa att slå en kullerbytta. Under slutet av 1600-talet och början på 1700-talet kunde de män som man trodde hade haft med Skogsrået att göra dömas till döden. (Schön, 1986, 107, 114; Schön, 2010, 50, 52; Tillhagen, 1995, 186)

Det sades att Skogsrået var rädd för åskan och då kunde hon söka skydd inne i folks hus. Ville man hålla Skogsrået borta kunde man stänga dörrar och fönster samt lägga stål vid trösklarna för då kunde hon inte komma in. Det förekom även berättelser om att Skogsrået aldrig lämnade några spår efter sig i snön och att hon

kunde försvinna snabbt som en blixtn utan att någon hann se vart hon tog vägen. (Schön, 2010, 36; Stattin, 1990, 26)

4.3 Sjöjungfrun

Sjöjungfrun, även kallad sjörået, var ett kvinnligt väsen som höll till vid sjöarna. Det sades att Sjöjungfrun var väldigt vacker men att hon ibland kunde ses som hälften kvinna och hälften fisk. Har man tur kan man få syn på henne när hon sitter på strandkanten eller på en sten i sjön och kammar sitt långa guldfärgade hår. Sjöjungfrun kan liksom Skogsrået ändra sitt utseende och uppträda i en annan skepnad. (Schön, 2010, 91; Tillhagen, 1997, 112-114)

Sjöjungfrun sades ha en egen borg på havets botten och den var som ett slott glimmandes i silver och guld. Där förvarade hon alla sina skatter. På sjöbottnen hade hon även sin boskap som kunde bestå av kor och hästar. (Tillhagen, 1997, 115)

Sjöjungfrun rådde över all fisk i sjön och var man fiskare var det bäst att vara sams med henne, annars kunde hon se till att en fiskare aldrig fick napp. Ibland kunde man även "muta" sjöjungfrun med till exempel pengar eller mat, och då tackade hon en genom att se till att man fick mycket fisk i näten. Sjöjungfrun hade även egen fisk som hörde till hennes egendom och råkade man få upp någon av hennes fiskar betydde det otur och sjöjungfrun var snabb med att straffa fiskaren. (Tillhagen, 1997, 117-119; Schön, 1986, 120; Schön, 2010, 106-107)

Sjöjungfrun rådde inte bara över fisken i sjön utan också över väder och vind och ibland kunde man även råka på sjöjungfrun som var hjälpsamma. Ifall man var snäll med henne kunde hon visa goda fiskeplatser eller varsla om oväder så att fiskaren hann i land innan en storm bröt ut. En del säger att om man ser hennes framsida blir det vackert väder och vänder hon ryggen till kan man vänta sig oväder. Det finns även en sägen som säger att den som får syn på henne först

skulle vara dödsmärkt. (Tillhagen, 1997, 123; Schön, 1997, 117, 119; Schön, 2010, 108)

Sjöjungfrun var dock inte alltid snäll och lätt att "muta". Liksom Skogsrået lockade hon männen till älskog. Hon kunde hoppa upp i båten hos någon fiskare och bli närgången. Till skillnad från Skogsrået krävde Sjöjungfrun ett människoliv om året, som en årlig skatt. Man hörde om drunkningsolyckor, om båtar som hade sjunkit eller isar som hade brustit och man trodde då att tiden hade varit inne för Sjöjungfruns årliga skatt. Var man rädd för att Sjöjungfrun skulle ställa till med problem när man skulle ut och fiska, kunde man lura bort henne från fiskevattnen genom att strö ut jord från en kyrkogård runt vattendraget och endast lämna en bäck eller å där Sjöjungfrun kunde fly ut. (Mörtberg, 2008, 35; Tillhagen, 1997, 123-125; Schön, 1986, 120)

4.4 Gengångaren

De som begick självmord, blev mördade eller omkom i en olycka trodde man blev gengångare, eftersom de hade dött innan ödet hade menat att de skulle dö. Det sades att sådana människor spökade ända fram till den dag ödet hade menat att de skulle dö. (Schön, 2001, 24-25; Tallerud, 1997, 38)

Gengångarna visade sig oftast på platser där de hade känt sig som hemma eller så kunde man se dem på platser där det hade hänt något kusligt, till exempel där någon hade blivit mördad. Även kyrkogårdarna var vanliga plaster där gengångarna vistades. Gengångarna kunde visa sig när som helst men vanligast var nattetid, vid skymning, midnatt och gryning. Ofta visade de sig i kläder som de hade haft medan de levde, men ibland kunde de även visa sig som benrangel eller vita skepnader. Det sägs även att man har sett de döda i vita, änglalika kläder, att de haft bleka, kalla händer, luktat lik och spritt kyla omkring sig. De döda har inte heller kunnat tala tydligt. (Bondeson, 1987, 103; Schön, 2000, 91, 94; Schön, 2001, 28-29)

Det var inte heller ovanligt att gengångarna uppträdde helt osynliga och gav sig till känna med misstänkta ljud som fotsteg, knackningar, sängknarr, dörrar som stängs, buller eller mumlande tal. Om det plötsligt började blåsa hårt i knutarna trodde man att det var de osaliga som var ute och gick. Man kunde höra eller känna den dödes närhet men man såg ingenting. Ifall man hade mött en gengångare sades det att man kunde bli väldigt sjuk efteråt. (Hoffman, 2008, 14; Schön, 2000, 92, 95)

Man trodde även att människor kunde spöka efter sin död av andra orsaker än att de hade dött tidigare än vad som var meningen, som till exempel att de hade något ouppklarat som de ville berätta om eller om de hade blivit orättvist behandlade medan de levde och ville ge tillbaka och straffa någon efter att de hade dött. En annan orsak kunde vara att den döde saknade något i graven och den personen slutade inte spöka förrän den hade fått det den saknade. De döda kunde också spöka ifall de efterlevande var väldigt ledsna och föllde många tårar så att den döde inte fick någon ro eller för att den döde visste om en hemlighet som de efterlevande behövde få veta. (Bondeson, 1987, 103; Schön, 2001, 25-26)

På begravningsdagen kunde många döda visa sig. De kunde till och med vara med bland gästerna eller stå och titta på en bit bort. Ofta vid spökupplevelser kunde man känna igen personen men sedan fick man veta att personen var död eller så kände man inte igen personen utan när man berättade det som man hade sett och beskrev personens utseende kunde det vara så att någon annan kunde identifiera personen. (Schön, 2001, 28)

Ville man skydda sig mot gengångare kunde man tända ljus om nätterna, slå in knivar eller nålar i dörrarna eller gnida tröskeln med vitlök samtidigt som man läste "Fader vår" baklänges. Då trodde man att de döda skulle hålla sig borta. Mötte man på en gengångare sades det att det var bäst att tala med denne eftersom man då kunde få veta vad gengångaren ville. Man trodde att en gengångare inte kunde säga något ifall han eller hon inte hade blivit tilltalad först och ifall man fick igång ett samtal kunde spökerierna upphöra. (Bondeson, 1987, 106; Hoffman, 2008, 15; Schön, 2000, 96)

5 Tidigare forskning

Litteratur har respondenten sökt på Vasa stadsbibliotek, Korsholms bibliotek och Tritonia. Respondenten sökte tidigare forskning på Google Scholar, EBSCO, ARTO och DIVA-portalen. Sökord som respondenten använde sig av var: övernaturliga väsen, sjöväsen, sjöoväsen, vattenväsen, sjöjungfru, sjöfru, havsfru, gengångare, spöke, häxa, skogsrået, folktro, nordisk folktro, sägner, sagor, sagoväsen, maskering, karaktärer, färglära, färgteori och kreativitet. Även engelska ord som witch och folklore användes. Respondenten hittade tidigare forskning på Google Scholar och Vasa stadsbibliotek.

Vestlund (1997) har i sin forskning forskat om vanliga väsen i vår folktro. Hon går in på vilka olika väsen det fanns på 1800-talet och deras betydelse för det gamla bondesamhället. Vestlund undersöker vilka väsen som har haft mest betydelse för Gästrikland och Hälsingland, vad som kännetecknade de olika väsen och hur de uppstod. Vestlund kom fram till följande: Vittrorna kom till genom att Jesus sa att alla de som gömde sig då han höll bergspredikan skulle hålla sig gömda till domedag. Skogsrån, Bergstroll och Tomtegubbar kom till när Lucifers änglar regnade ner på jorden och föll ner i skogar, berg och gårdar. Till Vestlunds resultat hör också att nästan alla väsen är mycket lika människorna och lever livet så som människorna gör.

Jönsson (1999) har i sitt examensarbete forskat i häxprocesser på 1600-talet. De frågor som Jönsson söker svar på är: Vilka var de kvinnor som anklagades för häxor, hur såg vittnesprotokollen ut, hur kom det sig att man litade så starkt på barnens berättelser, varför drabbades Ockelbo i större omfattning än Gävle, hur såg samhället ut, vilken samhällssyn hade människorna och vilken syn hade man på kvinnan under denna tid? Jönsson kommer fram till att under häxprocessen utpekades kvinnor från de lägsta samhällsskikten till häxor vare sig de var vackra eller fula. När en kvinna hade kunskap om läkemedel och kunde bota sjuka tydde det starkt på att hon kunde vara en häxa. Som vittnen vid domstolarna användes barn för på 1600-talet litade man starkt på barnens berättelser. Då trodde man att ett barn inte kunde ljuga. Jönsson tror att skillnaden mellan Ockelbo och Gävle, 14

respektive 5 avrättningar, kunde bero på att Ockelbo då var en liten by på landsbygden och folktron och tron på häxor var fortfarande så stark där. Samhället under den här tiden höll på att få en ny samhällsbild. Nya länder och folk upptäcktes och detta gjorde att det skapades oro och folk hade svårt att släppa den gamla världsbilden. På 1600-talet fanns skräck och förakt mot kvinnor. Man trodde till exempel att djävulen gjorde kvinnorna farliga och munkarna varnade för att kvinnorna orsakade impotens och sterilitet.

Karlsson (2008) har i sitt examensarbete forskat om tre barn- och ungdomsbokförfattare som har skrivit böcker om 1600-talets häxprocesser. Syftet med studien är att se hur dessa tre författare skildrar historisk tid. Frågeställningarna är: Hur använder de miljöskildringar, karaktärsbeskrivningar och berättarteknik för att berätta om dessa händelser? Vilka motiv, förutom häxprocesserna, framträder i berättelserna? Hur beskrivs häxan och hur ser författarnas historiesyn ut? I alla tre berättelserna använder man sig av en opersonlig och allvetande berättare för att känslor och tankar lättare skall kunna komma fram och karaktärerna är små barn, så att läsaren lättare kan känna igen sig. Motiv som ensamhet, utanförskap och att säga sanningen eller ljuga framkommer i berättelserna. Karlsson kommer fram till att barnen i alla tre berättelserna upplever häxan som en ond och farlig varelse. Karlsson skriver att häxor oftast var ensamstående kvinnor som var läkekunniga. Alla tre författarna ser på historien som något som vi kan lära oss av.

Forshed (1999) undersöker i sin forskning vad Skogsrået är för någon, vad hon kan ha betytt och betyder för oss. Forshed kom fram till att Skogsrået råder över skogen och över djuren. Skogsrået kan ha många utseenden men det som är vanligast är en vacker kvinna med långt hår och när hon vänder sig om kan man skymta en svans och en ihålig rygg eller att ryggen ser ut som en ruten stubbe. Skogsrået sägs ha väldigt stora bröst som hon slänger över axeln ifall hon behöver springa. I andra länder är det också vanligt med manliga skogsrån, som till exempel i Finland där han kallas Mielikki. Förut var skogsrået betydelsefullt och man kunde bli dömd om man hade med henne att göra. Det sades att Skogsrået kunde ge jägarna jaktlycka eller ingen jaktlycka alls beroende på ifall de var snälla med henne. Nuförtiden betyder inte skogsrået så mycket och man ser

inte henne längre. Forshed tror att skogsrået kan ha flyttat från kalhyggen till någon skog som fortfarande har en urskogskaraktär.

Meurling (2007) har skrivit en artikel där syftet var att återge folklore kring det övernaturliga som är knutet till Löfstads slott i Östergötland samt att se hur folklore används nuförtiden. Hon tar upp historia om Löfstads slott och går in på de berättelser om övernaturliga händelser som lär ha inträffat på slottet. Flera sägs ha sett eller hört gengångare, och man tror att det är folk som tidigare har bott på slottet som inte kan få ro efter att de har dött. Meurling kom fram till att flera motiv är kända från folktraditionen och att berättandet om övernaturliga händelser fungerar lika bra i dagens samhälle som i det gamla bondesamfundet. Meurling skriver också i sin artikel att en gengångare är någon som "går igen", att en person efter att han eller hon har dött återvänder till den miljö där han eller hon en gång levde. En gengångare har behållit sina mänskliga drag och kan ha ett ärende till efterlevande.

I Anderssons (2009) examensarbete forskar hon i hur man förmedlar livsåskådningarna god och ond genom att använda subtilare formelement. Hon ser på västerländskt och österländskt synsätt på vad som är idealiskt för goda och onda karaktärer samt ser på hur vi uppfattar kroppsspråk, stereotyper och färger. I arbetet framkom det att goda karaktärer (både manliga och kvinnliga) anses ha höga kindben, symmetriskt ansikte, markerade ögonbryn, bra kroppshållning, symmetrisk kropp, stora ögon och symmetri, samt att onda karaktärer (både manliga och kvinnliga) anses ha dolt eller delvis dolt ansikte, dolda ögon, smala ögon och asymmetri. Andersson kom även fram till att färger hjälper oss att tolka objekt på olika vis eftersom varje färg har en betydelse.

I Gyllströms (2007) examensarbete fördjupar han sig i hur man gestaltar valda typer av karaktärer. Gyllströms frågeställning lyder: Hur kan jag genom visualisering av fysiologiska attribut och kontext manifesteras en karaktärs personlighet? Till Gyllströms resultat hör att goda manliga karaktärer anses ha höga kindben, symmetriskt ansikte, tydlig käklinje, markerade ögonbryn, breda axlar, smal midja, bra kroppshållning och en symmetrisk kropp. Goda kvinnliga

karaktärer anses ha mjuka ansiktsdrag, symmetrisk ansiktsform, stora ögon, fylliga läppar, tunna ögonbryn, ögonen lite brett isär, höga kindben, smal feminin kroppsform och symmetrisk kropp. Onda karaktärer (både manliga och kvinnliga) anses däremot ha osymmetriskt ansikte, tydliga linjer i ansiktet, dolt eller delvis dolt ansikte, dolda ögon, strama läppar, onaturlig kroppsform, osymmetrisk kroppsform, runda stirrande ögon, smala ögon och varierande ögonbryn.

Lindholm Thorsén (2010) har i sitt examensarbete ställt sig frågeställningarna: Hur kan man använda sig av färg och ljus i miljöillustrationer för att beskriva dessa miljöer som antingen obehagliga eller behagliga, och kan man med användandet av färg och ljus styra vilka känslor en illustration ska väcka hos betraktaren? Lindholm Thorsén kommer fram till att gult uppfattas som en glad färg och rött som en varningsfärg medan blått och grönt visar lugn och harmoni. På frågan kan man med användandet av färg och ljus styra vilka känslor en illustration ska väcka hos betraktaren, skriver han att han kan hålla med till viss del. Flera av de som medverkade i undersökningen reagerade som han hade tänkt sig på färgerna, men att han också lade märke till att människor från olika kulturer kan reagera på olika sätt när de ser en färg.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att Vestlund (1997) har kommit fram till att nästan alla väsen är mycket lika människorna och de lever livet som människorna gör. Jönsson (1999) har konstaterat att under häxprocessen utpekades kvinnor från de lägsta samhällsskikten till häxor vare sig de var vackra eller fula. När en kvinna hade kunskap om läkemedel och kunde bota sjuka, tydde det starkt på att hon kunde vara en häxa. Karlsson (2008) kommer fram till att barnen i alla tre berättelserna upplever häxan som en ond och farlig varelse. Karlsson (2008) kommer även fram till att häxor oftast var ensamstående kvinnor som var läkekunniga. Enligt Forshed (1999) råder Skogsrådet över skogen och djuren samt att hon har långt hår och svans. Hennes rygg är ihålig eller ser ut som en rutten stubbe. Till Meurlings (2007) resultat hör att en gengångare är någon som "går igen", att en person efter att han eller hon har dött återvänder till den miljö där han eller hon en gång levde, samt att en gengångare har behållit sina mänskliga drag och kan ha ett ärende till efterlevande. Andersson (2009) konstaterar att goda karaktärer (både manliga och kvinnliga) anses ha höga

kindben, symmetriskt ansikte, markerade ögonbryn, bra kroppshållning, symmetrisk kropp, stora ögon och symmetri, samt att onda karaktärer (både manliga och kvinnliga) anses ha dolt eller delvis dolt ansikte, dolda ögon, smala ögon och asymmetri. Andersson (2009) kom även fram till att färger hjälper oss att tolka objekt på olika vis, eftersom varje färg har en betydelse. Enligt Gyllström (2007) har goda manliga karaktärer höga kindben, symmetriskt ansikte, tydlig käklinje, markerade ögonbryn, breda axlar, smal midja, bra kroppshållning och symmetrisk kropp. Goda kvinnliga karaktärer anses ha mjuka ansiktsdrag, symmetrisk ansiktsform, stora ögon, fylliga läppar, tunna ögonbryn, ögonen lite brett isär, höga kindben, smal feminin kroppsform och symmetrisk kropp. Onda karaktärer (både manliga och kvinnliga) anses däremot ha asymmetriskt ansikte, tydliga linjer i ansiktet, dolt eller delvis dolt ansikte, dolda ögon, strama läppar, onaturlig kroppsform, asymmetrisk kroppsform, runda stirrande ögon, smala ögon och varierande ögonbryn. Lindholm Thorsén (2010) har kommit fram till att gult uppfattas som en glad färg och rött som en varningsfärg, medan blått och grönt visar lugn och harmoni. Enligt Lindholm Thorsén (2010) kan man till viss del styra betraktarens känslor med hjälp av färger och ljus.

6 Undersökningens genomförande

Den här undersökningen baserar sig på de teoretiska utgångspunkterna, den teoretiska bakgrunden samt på de tidigare forskningarna. När respondenten maskerade och fotograferade de fyra karaktärerna användes datainsamlingsmetoderna maskering och fotografering samt dataanalysmetoden bildanalys. Dessa metoder samt undersökningens praktiska genomförande kommer respondenten att ta upp i detta kapitel.

6.1 Maskering

Vid skapandet av en mask är det viktigt att läsa in sig på ämnet och tänka på bland annat personens ålder, kön och yrke samt i vilken situation personen befinner sig i. Det är också viktigt att tänka på modellens kroppsliga förutsättning för att kunna göra maskeringen. Till exempel kan en tragedi förvandlas till en komedi om maskerna är felaktigt valda. (Lindgren, 1986, 30)

En människas utseende kan ändras med hjälp av smink, till exempel genom att göra ett ansikte smalare eller bredare. Man kan också göra en person yngre eller äldre. Detta gör att man kan ändra en persons karaktär. Ifall starka lampor används, kan ljuset minska ansiktsuttrycken. Då används smink för att återställa det som ljuset har tagit bort. (Runqvist & Schenkmanis, 1987, 88)

När man gör en maskering bör man tänka på att både hår och make up skall passa ihop med modellens ansiktsform. Det finns sju stycken ansiktsformer som maskören bör känna till: ovalt, runt, avlångt, fyrkantigt, hjärtformat, päronformat och rektangulärt. Innan och efter maskering är det viktigt att modellen sköter om sin hy med rengöring, ansiktsvatten och fuktgivande krämer. (Delamar, 2003. 10-11, 19)

Vid en makeup sätter man oftast en foundation som grund. Foundation är en kräm som jämnar ut den egna hudfärgen. Efteråt används en concealer för att dölja till

exempel skuggor under ögonen och orenheter i hyn. Sedan appliceras ett puder för att ta bort glans och för att hålla grundfärgen på plats. För att få lite färg på kinderna applicerar man rouge och ögonen kan man sminka genom att sätta ögonskuggor, mascara och eyeliner samt kajal. Ögonbrynen fylls i och läpparna målas med ett läppstift. Läppglans appliceras för att få glans på läpparna. Även lösögonfransar kan användas. (Delamar, 2003, 24)

Vid maskering kan man dessutom använda sig av lösa delar som till exempel näsor och öron som görs av vax eller latex, eller använda sig av löständer. Peruker gjorda av människohår kan användas för att få karaktären så trovärdig som möjligt. Man kan även göra till exempel blåmärken, sår, eksem, blod eller skäggstubb och så kan man ändra karaktärens ögonfärg med hjälp av linser. (Lindgren, 1986, 74-76, 78-79, 90)

Det är viktigt att en maskör har den utrustning och det material som behövs för att få en maskering att bli så bra som möjligt. Saker, som kan vara viktiga att ha till hands förutom själva maskeringsprodukterna, kan vara plattor att blanda färg på, vattenskålar att till exempel fukta svampar i eller när man använder smink som är vattenlösligt, olika penslar till ögonsmink, läppar, ögonbryn och rouge samt mascara, tops och papper. Det kan även vara bra att ha hårklämmor att sätta undan håret med när man skall göra make up. En kappa kan vara bra att ha så inte sminket smutsar ner kläderna. Kammar, borstar, värmetänger och en fön kan behövas vid hårstyling. Det är också bra att ha bomull och rengöringsprodukter till hands efter maskeringen då sminket skall tas bort. (Lindgren, 1986, 39)

6.2 Fotografering

Kompositionen i en bild är viktig för att bilden skall kunna bli riktigt bra. För att uppnå en tilltalande komposition, kan man använda sig av olika riktlinjer. Man kan till exempel använda sig av tredjedelsregeln. Tredjedelsregeln började användas av konstnärer för flera hundra år sedan och den metoden är det vanligaste sättet att skapa välbalanserade bilder på. När man använder sig av tredjedelsregeln tänker man sig ett rutnät bestående av nio lika stora rutor och när man ska

fotografera placerar man motivet på en av skärningspunkterna. Då får man en estetiskt stark bild. Till exempel kan man placera horisonten längs den nedre raden i rutnätet ifall man vill förstärka en dramatisk himmel eller så kan man placera det närmaste ögat i en av de två övre skärningspunkterna när man tar närbilder av ett ansikte. (Burian & Caputo, 2002, 24, 26-27)

När man fotograferar bör man också tänka på fotograferingsvinkeln, vilken vinkel kameran har. Man bör tänka på från vilken vinkel bilden blir mest intressant, hur ljuset blir bäst på bilden och hur mycket av till exempel himlen som bör synas. Storleken på bildobjektet kan förvrängas ifall man fotograferar från en låg eller hög vinkel. Om man vill att betraktaren ska kunna se de rätta proportionerna i bilden, kan man ta med någonting i förgrunden som betraktaren kan jämföra med. (Karhula, 2006, 69)

För att få till en riktigt bra bild är det inte endast kompositionen och bildvinkeln som man bör tänka på utan även en del andra saker. En bra bild bör kunna överraska betraktaren och utlösa en reaktion hos denne, till exempel nostalgi eller rädsla. En bra bild bör även vara intressant, det vill säga att fotografen bör tänka på att skapa en intressant bild av något som normalt skulle uppfattas som ointressant. För att skapa intresse hos betraktaren kan man ta med föremål och människor som har en relation till omgivningen i bilden. (Barr, 2009, 19-21)

6.3 Bildanalys

För att kunna förstå en bilds underliggande budskap krävs att man gör en bildanalys av bilden, det vill säga att man tolkar den. I analysering av bilder talar man om bildspråk och språket i bilden. Detta behövs för att vi ska kunna förstå skapandet och tolkandet samt för att kunna tala om bilden. Bildspråket och talspråket/skrivspråket kompletterar varandra. (Eriksson & Göthlund, 2004, 17)

Tolkningen av en bild bör vara mer än endast bildens motiv och tolkningen kan inte vara inriktad på att man endast skall försöka hitta en dold innebörd. När man

skall analysera en bild bör man först betrakta bilden och sedan beskriva kortfattat det som man ser i bilden. Efteråt tolkar och diskuterar man vad man har sett i bilden för att se vad bilden har att säga och så analyserar man på vilket sätt bilden försöker berätta budskapet. (Carlsson & Koppfeldt, 2008, 16; Sjölin, 1998, 13-14)

När man utför en bildanalys bör man tänka på en del olika saker som till exempel vilka känslor som bilden väcker, vad bilden föreställer, hur bilden är uppbyggd (med färger och former) samt i vilket sammanhang bilden uppträder. Man kan även fundera över vad man tänker på när man ser bilden, vad konstnären vill ha sagt med bilden, vem bilden är avsedd för, vad bildens syfte är samt vilken effekt bilden har på betraktaren. (Bergström, 2009, 210; Bohlin Brundin & Hasselberg & Kühlnhorn, 1989, 133)

Man bör "plocka itu" bilden och noggrant undersöka de olika delarna var för sig, delarnas relationer till varandra och till helheten för att sedan sätta ihop delarna igen. Då får man bredare kunskap om bilden och dess syfte. Det är också viktigt att kunna "plocka itu" en bild för att kunna förstå varför man tolkar bilden på det sätt som man gör och att man skall kunna motivera varför man tolkar just på det sättet. (Bergström, 2009, 201; Bohlin Brundin & Hasselberg & Kühlnhorn, 1989, 116; Carlsson & Koppfeldt, 2008, 14)

6.4 Undersökningens praktiska genomförande

Respondenten har maskerat fyra modeller till utvalda övernaturliga väsen. Väsen fotograferades utomhus i passande miljöer och efteråt samlades utvalda bilder i en inspirationsbok.

Arbetet med den här studien började med att respondenten valde ett tema. Mellan några olika val valdes övernaturliga väsen, eftersom respondenten tyckte att det var mest kreativt, störst möjlighet att skapa olika karaktärer med tillhörande miljö samt störst möjlighet till maskering. Respondenten bestämde sig för att förverkliga häxan, skogsrået, sjöjungfrun och gengångaren eftersom de tilltalade

respondenten mest och för att de hade störst möjlighet att skapa en berättelse i bilderna.

Under skrivandets gång sökte respondenten passande modeller, tyger till kläder, rekvisita och passande miljöer till fotograferingarna. Som modell till häxan valde respondenten Evelina L eftersom det behövdes en rätt kort modell som kunde spela en gammal gumma och till skogsrået valdes Heidi som modell eftersom hon är tillräckligt sprallig för att spela ett busigt skogsrå. Till Sjöjungfrun valdes Emilia som modell eftersom hon inte är rädd för att visa upp sig i enbart sjöjungfrustjärt och en liten överdel. Evelina B valdes som gengångare eftersom respondenten ville ha en ung flicka att spela mördad. Respondenten valde även att ha med statister till bilderna. Till skogsrået valde respondenten Kenneth som jägare och till sjöjungfrun valdes Niklas som fiskare. Till gengångaren valde respondenten att ha med hunden Tudor och till häxan valde respondenten att ha med en docka som skulle föreställa ett litet barn.

Respondenten tillverkade en stor del av rekvisitan och kläderna själv innan fotograferingarna. Skogsråets klänning är gjord av ett lakan som doppats i kaffe för att få den att se mer smutsig ut och gengångarens klädsel är gjord av ett dynvar. Sjöjungfruns stjärt och överdel gjorde respondenten av ett bronsfärgat tyg och ett tyg som såg ut att ha fiskfjällsmönster, som respondenten sedan sprayade ett guldfärgat spray på för att få det mer skimrande. Sjöjungfruns kam spraymålade respondenten med samma guldfärg för att få den att se mer dyrbar ut. Även häxans kvast tillverkade respondenten själv.

Respondenten planerade hår och make up till de olika väsen i god tid samt hur bilderna skulle se ut och var all rekvisita skulle placeras i bilderna. Tanken bakom perukerna var att alla väsen skulle ha en peruk eftersom de då skulle passa bättre ihop i inspirationsboken samt för att väsen skulle se mer trovärdiga ut än om alla modellerna hade egna frisyrier. Häxans och Skogsråets peruker var respondenten tvungen att ändra på från de ursprungliga frisyryrerna för att de skulle passa mer ihop med respondentens egen tolkning. Att respondenten valde att fotografera alla väsen utomhus var också för att skapa ett samband mellan karaktärerna och för

att det skulle vara mer trovärdigt att man skulle stöta på dem utomhus än inne i en studio.

Eftersom respondenten hade planerat alla stylingar och bilder noga innan övade respondenten endast på sig själv de saker som kändes osäkra innan själva fotograferingarna. Bilderna valde respondenten att ta kvällstid för att solen inte skulle vara för stark och ta bort den lite kusliga stämningen i bilderna. Respondenten ville även ta bilderna på den tidpunkt då väsena var vanligast att få syn på. Detta för att få ett så trovärdigt resultat som möjligt.

När bilderna var tagna, gick respondenten genom dem i bildbehandlingsprogrammet photoshop för att bland annat justera färgen i bilderna så att de bättre skulle passa ihop. Sedan samlade respondenten utvalda bilder i en inspirationsbok. Inspirationsboken gjorde respondenten via www.ifolor.fi.

7 Resultatredovisning och tolkning

I detta kapitel kommer respondenten att presentera resultaten av maskeringarna. Respondenten gjorde själv maskeringen, det vill säga kläderna, håret och make upen samt fotografering och bildkorrigerings. Karaktärerna presenteras var för sig i den ordningsföljd som de blev presenterade i kapitlet Teoretisk bakgrund. Respondenten har valt att ta upp resultatredovisningen och tolkningen under samma kapitel så att läsaren skall ha lättare att förstå resultatet.

7.1 Häxan

Bild 1. Häxan vid sitt hus i skogen.

Bild 2. Närbild av häxan.

Bilderna på Häxan är tagna en sen kväll vid en liten stuga inne i skogen. Att ta bilderna en sen kväll valde respondenten, eftersom det var när barnen sov som häxorna kom. Schön (2000) skriver att det var på nätterna som man kunde se häxorna flyga till Blåkulla. Av det som man ser på bilderna kan man anta att häxan har återvänt till sitt hem med ett litet barn som hon tänker hålla fången i en bur över natten och innan det blir morgon igen kommer häxan att föra hem barnet till föräldrarna innan de vaknar och märker att barnet har varit borta.

På bilderna ser man en ful häxa. Häxan har en torr och rynkig hy med vårtor på näsan och hakan. Enligt Lindgren (1986) anses karaktärer med smala näsor som osympatiska, så häxan har en näsa av vax som var smalare och spetsigare än modellens egen näsa. Häxan ser gammal ut med den gråa peruken, de gråa ögonbrynen och fransarna. Respondenten har valt att göra en gammal häxa, eftersom Ankarloo (2007) skriver att det oftast var kloka gummor och gubbar som blev anklagade för att hålla på med trolldom. På bilden ser man även att häxans händer ser gamla ut.

Häxans kläder består av en svart tröja och en svart väst, en svart lång kjol, svarta pläddar, svarta kängor och en svart hatt. Edwards (2004) skriver att färgen svart förknippas med mysterier och ondska samt att änkor anses bära kläder i denna färg, därför bär häxan kläder i svart. Häxan står krokig i ryggen, vilket gör att man får en känsla av att häxan är ond. Andersson (2009) anser att goda karaktärer har symmetrisk kropp och god hållning så respondenten valde motsatsen för att få häxan att kännas som en ond karaktär. Gyllström (2007) skriver att onda karaktärer har en osymmetrisk eller onaturlig kroppsform så respondenten satte kuddar innanför häxans kläder så att hon skulle se knubbig ut.

Bilderna är tagna vid en stuga för att det skall kännas som hemma hos häxan. Häxan bor i en röd stuga eftersom färgen rött enligt Edwards (2004) har med Djävulen att göra och det var med honom häxan festade med på Blåkulla. Stugan är också med på bilderna för att den var placerad ute i skogen och den ser ut som ett gammalt ruckel, eftersom Jönsson (1999) skriver att häxor oftast kom från de lägsta samhällsskikten. Som rekvisita på bilderna syns en klädlina med en kjol, ett

par trosor och ett par strumpor samt några vedträn, en gryta över en eld och några andra grytor att koka i för att få gården mer hemtrevlig och för att höja känslan av att häxan bor där. Som rekvisita har även en kvast, en bur och en docka använts. Kvasten och dockan är med i bilderna eftersom Schön (2000) skriver att häxor förde barn till Blåkulla på flygande kvastar. Karlsson (2008) skriver att häxan upplevs som en ond och farlig varelse så buren användes för att skapa känslan av att häxan är en ond varelse som stänger in barnen i bur.

7.2 Skogsrået

Bild 3. Närbild av skogsrået.

Bild 4. Skogsrået skojar med jägaren.

Bilderna på skogsrået är tagna en kväll i skogen. Respondenten valde att ta bilderna i skogen eftersom skogsrået enligt Schön (2000) rådde över skogen och djuren. På bilderna ser man skogsrået som skojar med en jägare. Skogsrået smyger runt och försöker störa jägaren när han skall skjuta hennes djur.

Skogsråets make up är naturlig så att man skall se att hon bor i skogen. Enligt Lindgren (1986) upplevs personer med buskiga ögonbryn som livliga. Bilden visar att Skogsråets ögonbryn är svarta och buskiga och en av Skogsråets tänder är svart så att man också framifrån ska se att hon inte är någon vanlig kvinna utan en livlig förförerska. Schön (2000) anser att Skogsrået var en förförerska. Skogsrået har bruna ögonskuggor på ögonlocken samt eyeliner och svarta fransar så hennes ögon ser vackra och förföriska ut. Hennes rygg ser ut som en ihålig ruttan trädstam. Enligt Forshed (1999) hade Skogsrået en ihålig rygg eller också såg den ut som en ruttan trädstam. Därför är Skogsråets rygg målad med svarta, bruna och gråa cremefärger så att den ska se ut som en ihålig ruttan trädstam.

På bilden ser man att Skogsrået är smutsigt. I ansiktet och här och där på kroppen har respondenten valt att måla med en brun cremefärg så att Skogsrået ska se mer smutsigt ut och för att det ska ge en känsla av att hon bor i skogen och inte tänker så mycket på hygien. Skogsrået har en svart peruk. Peruken är slarvigt flätad och flätan är fastknuten med ett snöre.

Skogsrået har en vit klänning, vilket gör att hon ser oskuldsfull ut på bilderna. Enligt Edwards (2004) står färgen vit för oskuld och renhet. Skogsrået bär även en rävsfans eftersom Schön (2000) skriver att om man råkade se Skogsråets baksida kunde man få syn på hennes svans. Skogsrået är barfota för att också där ville respondenten förstärka att hon inte är en vanlig kvinna som är ute och går i skogen.

Som rekvisita finns uppstoppade djur med i bilderna eftersom Skogsrået rådde över djuren i skogen. Även en sadel är med som rekvisita eftersom Skogsrået enligt Schön (1986) hade egna älgar som hon red på i skogen och tittade man nog kunde man se hennes sadel. Respondenten valde att ha med en statist som

skulle spela jägaren som Skogsrået skojar med. Statisten bär jaktkläder och ett gevär så att betraktaren lättare skall se att det är en jägare det är frågan om.

7.3 Sjöjungfrun

Bild 5. Sjöjungfrun med sin årliga skatt.

Bild 6. Närbild av sjöjungfrun.

Bilderna på Sjöjungfrun är tagna på en klippa vid havet för att få det så trovärdigt som möjligt. Det är även sent på kvällen vid solnedgången för att man skall få en känsla av att det är lugnet efter stormen. På bilderna ser man Sjöjungfrun och en drunknad fiskare som har flutit upp på klippan efter ovädret. Sjöjungfrun sitter och beundrar sin årliga skatt samtidigt som hon njuter av att kamma sitt långa hår med en kam gjord av guld. Enligt Tillhagen (1997) tog Sjöjungfrun och dränkte fiskare som en årlig skatt och så hade hon ett slott på havets botten. Därför är en drunknad fiskare och en guldkam med i bilderna.

Sjöjungfrun har en naturlig men skimrande make up. På ögonlocken har Sjöjungfrun gulddiga ögonskuggor och vid de yttre ögonvråna har hon små glittrande prickar. Sjöjungfrun har gulddiga ögonskuggor och glittrande prickar vid ögonvråna för att det skall symbolisera skatterna som hon enligt Tillhagen (1997) har i sitt slott på havets botten. Sjöjungfruns läppar är naturliga. Läpparna har respondenten valt att behålla naturliga så att Sjöjungfrun inte skall kännas för sminkad för att bo i havet.

Sjöjungfrun känns solbränd och fräsch på bilderna. Sjöjungfrun är solbränd och fräsch för att man skall få en känsla av att hon brukar sitta och sola sig på klippan. Sjöjungfrun har en långhårig blond peruk. Eftersom Tillhagen (1997) skriver att man kunde få syn på Sjöjungfrun när hon sitter på strandkanten och kammar sitt långa hår, har respondenten valt en långhårig peruk åt Sjöjungfrun.

Sjöjungfruns stjärt och överdel består av ett bronsfärgat tyg och ett tyg som ser ut att ha fiskfjällsmönster. Sjöjungfrun har en sjöjungfrustjärt eftersom Tillhagen (1997) skriver att Sjöjungfrun var en vacker kvinna men kunde ibland ses som hälften kvinna och hälften fisk. Sjöjungfruns kvinnliga del har respondenten behållit rätt lik en människa, eftersom Vestlund (1997) skriver att de flesta väsen är rätt lika människorna och lever livet som människorna gör.

Respondenten valde att ha med en statist som skulle spela en fiskare som Sjöjungfrun har dränkt. Fiskaren bär ett vitt linne och ett par gråa byxor med ett snöre runt midjan. Han har en tatuering i form av ett ankare på armen.

Tatueringen har respondenten valt att ha med så att betraktaren ska förstå att han är en fiskare. Som rekvisita på bilderna finns ett guldfärgat halsband och en guldfärgad kam för att symbolisera skatterna som Sjöjungfrun förvarar på havets botten. Ett par åror, ett fisknät och ett metspö har också använts som rekvisita så att betraktaren skall förstå att fiskaren har varit på en båt som har sjunkit och sedan flutit i land på klippan. Respondenten använde sig av brainstorming när hon samlade rekvisita till fiskaren och tänkte på allt en fiskare skulle kunna ha med sig på sjön. Bergström (2009) skriver att man kan använda sig av brainstorming ifall man har fått idétorra. Bilderna har behållits rätt gula för att förstärka solskenet och för att betraktaren skall känna att Sjöjungfrun är en falsk varelse. Enligt Edwards (2004) och Sisefsky (1995) står färgen gul för bland annat falskhet och svek, därför är bilderna rätt gula.

7.4 Gengångaren

Bild 7. Gengångarens vän sörjer vid graven.

Bild 8. Närbild av gengångaren.

Bilderna på gengångaren är tagna vid en kyrkogård, eftersom det var där gengångare var mest synliga, enligt Schön (2000, 2001). Schön (2000, 2001) skriver också att gengångare ofta visade sig vid skymningen, så bilderna är tagna en sen kväll för att få bilderna så verklighetstroga som möjligt. På bilderna ser man att hunden sitter och sörjer vid sin bortgångne väns grav, vilket gör att vännen inte kan få ro utan går igen för att se så att hunden mår bra.

På bilderna ser man att gengångarens ansikte och kropp är vit. Man ser även att läpparna saknar färg och Gengångaren är mörk under ögonen. Enligt Schön (2001) var gengångare människor som gick igen efter att de hade dött, så respondenten ville att modellen skulle se så blek ut som möjligt samt att hon skulle se så genomskinlig och död ut som möjligt på bilderna.

Gengångaren har blod på klänningen och på händerna. Maskeringsblod har Gengångaren på klänning och händer för att förstärka känslan av att Gengångaren har blivit mördad, eftersom Schön (2001) skriver att de som gick igen hade dött tidigare än vad som hade menats, så respondenten ville att Gengångaren skulle se ut att ha blivit mördad. På bilderna ser man att Gengångaren har en blond peruk. Den blonda peruken med flätan har Gengångaren eftersom den påminner om en frisyr flickor kunde ha på den tiden då man trodde på det övernaturliga. Respondenten har valt att göra gengångaren gammalmodig för att förstärka känslan av hur det var på den tiden när man kunde tänkas möta på en gengångare, för att få det mer trovärdigt.

Gengångarens klädsel består av en vit kort klänning och ett vitt genomskinligt tyg med ett band runt midjan. Gengångaren har dessa kläder, eftersom gengångare troddes se ut som vita skepnader, enligt Schön (2000, 2001), och för att respondenten ville att det skulle se ut som om gengångaren har stigit upp ur graven med begravningskläderna på. Gengångaren är klädd i vitt, eftersom Edwards (2004) beskriver färgen vit som dödens färg. Gengångaren är barfota för att höja känslan av att hon har legat begravd i en kista.

I bilderna syns en hund. Hunden är med som rekvisita för att symbolisera en sörjande vän. Enligt Schön (2001) var en av orsakerna till att en gengångare gick igen att den dödes vänner fällde för många tårar för att den döde skulle kunna få ro. Även Meurling (2007) skriver att gengångare gick igen för att de kunde ha ett ärende till efterlevande. Enligt Lindholm Thorsén (2010) kan man till viss del styra betraktarens känslor med hjälp av färger och ljus så bilderna är mörka för att få situationen i bilderna mer obehaglig.

Resultatet visar att det är viktigt att läsa in sig på själva karaktären, att tänka på färgernas betydelse och att analysera karaktärens utseende och personlighet när man skapar olika karaktärer. Miljön spelar en viktig roll om man vill få karaktären så trovärdig som möjligt. Att det är viktigt att läsa in sig på karaktären innan man påbörjar själva maskeringen, kan man se på bilderna av Skogsrået. För att respondenten skulle förstå vem skogsrået var, hur hon levde och vad man trodde om henne och sedan kunna förverkliga henne så trovärdigt som möjligt i bild behövde respondenten läsa in sig på henne först. Färgen ser man har betydelse när man tittar på bilderna av Gengångaren. Skulle inte bilderna vara mörka, skulle inte situationen upplevas så obehaglig som den är, och om inte Gengångaren var så blek, skulle man inte förstå att hon är död. Att analysera karaktärens utseende och personlighet kan man se att respondenten har gjort när hon förverkligade häxan. Respondenten var tvungen att först analysera häxans utseende och personlighet för att komma fram till att hon skulle maskeras ful och gammal och att häxan skulle upplevas som ond på bilderna. Att miljön spelar en viktig roll ser man på bilderna av Sjöjungfrun. Hade inte bilderna varit tagna vid en klippa vid vattnet, skulle det vara svårt att föreställa sig att det är en Sjöjungfru som det är fråga om. På bilderna av Häxan kan man även se att rekvisitan bidrar till att miljön känns trovärdig, till exempel skulle man inte lika lätt förstå att Häxan bor i stugan ute i skogen om inte grytan och klädlinan med tvätten skulle vara med i bilden. Är miljön trovärdig blir också karaktären att se mer äkta ut. Resultatet visar alltså att det även är viktigt att tänka på rekvisitan vid skapandet av karaktärer för att miljön skall bli trovärdig.

8 Kritisk granskning

I detta kapitel analyserar respondenten kritiskt sitt examensarbete enligt Larssons (1994) teorier om kvalitetskriterier i kvalitativa studier. Larsson (1994) menar att ett vetenskapligt arbete med god kvalitet grundar sig på föreställningar om vad som är bra och dåligt. Forskare kan inte göra ett gott arbete utan sådana föreställningar. De kriterier som respondenten har valt att använda sig av är perspektivmedvetenhet, intern logik, struktur och empirisk förankring.

Bakom varje verklighetsbeskrivning gömmer sig alltid ett perspektiv. Enligt Larsson (1994) bör man alltid kunna relatera varje del till en helhet för att man skall kunna förstå innebörden. En förförståelse, det vill säga en föreställning om vad något betyder, har alltid en forskare för det som skall tolkas. Förförståelsen förändras dock ständigt i tolkningsprocessen menar Larsson (1994). På det sättet undanhåller forskaren inte heller läsarens perspektiv.

Enligt respondenten har detta examensarbete en helhet och varje del i arbetet är lika viktig. Till exempel kapitlet om väsen enligt folktron är en väsentlig del i arbetet samtidigt som kapitlena om kreativitet, karaktärer och färgens betydelse är viktiga delar, eftersom respondenten utan dem inte hade kunnat förverkliga karaktärerna på bästa möjliga sätt. Den teoretiska bakgrunden där respondenten beskriver varje utvald karaktär skilt för sig är viktig för att respondenten själv samt läsaren skall få en djupare förståelse om de karaktärer som respondenten har valt att förverkliga. Respondenten hade en förförståelse om de utvalda väsena, som mycket baserade sig på vad respondenten hade läst tidigare, men uppfattningen om dem ändrades när respondenten började läsa in sig på dem. Maskering, fotografering samt bildanalys hade respondenten ändå lite erfarenhet av sedan studietiden men fick läsa in sig lite mer på ämnena, eftersom vi under studietiden mest har fått en yttlig förståelse av dem.

Med intern logik menas att det bör finnas harmoni mellan forskningsfrågor, datainsamling och analysteknik. Larsson menar att forskningsfrågan bör styras av

datainsamlingstekniker och analyser, samt att man även bör tänka på att resultatet styrs av metoderna som man har valt. Larsson anser att intern logik är flitigast använd av kriterierna. Tanken med intern logik är att arbetet skall bygga på den estetiska principen, att arbetet skall vara en sammanfogad konstruktion, alltså ett slutet system. Idén är att det finns en helhet som alla delar i arbetet kan relateras till.

Respondenten anser att det råder harmoni i examensarbetet. Forskningsfrågorna som respondenten har använt binder ihop arbetet och visar även vad arbetet kommer att handla om. Som datainsamlingsmetoder användes maskering och fotografering, eftersom de kändes mest naturliga att använda sig av i detta arbete. Som analysmetod användes bildanalys när respondenten redovisade och tolkade resultatet. Respondenten har haft med åtta stycken tidigare forskningar och har kunnat tolka till alla även fast alla kanske inte har varit helt relevanta för denna studie. Till exempel Karlssons (2008) examensarbete, där hon tar upp tre olika böcker, är inte helt relevant för denna studie, men eftersom det framkommer viktig information om häxan i arbetet har respondenten valt att ha med den ändå.

Resultatet i ett arbete måste ha en god struktur. Resultaten får inte vara suddiga och skall vara så enkla och lättöverskådliga som möjligt. I tolkningen får man inte kompromissa utan tolkningen skall stämma överens med rådatan. Larsson skriver att det även är viktigt att man följer en röd tråd.

Resultatet av karaktärerna redovisar respondenten i samma ordning som i den teoretiska bakgrunden för att hålla resultatredovisningen så enkel att förstå som möjligt. I resultatet redovisas två bilder, en helkroppsbild samt en närbild på varje karaktär, och varje karaktär redovisas på samma sätt för att hålla en röd tråd genom resultatredovisningen. Tolkningen av karaktärerna anser respondenten stämmer överens med rådatan, det vill säga med teoretiska utgångspunkter, teoretisk bakgrund och de tidigare forskningarna. Respondenten har även kunnat tolka tillbaka till teoretiska utgångspunkter, teoretisk bakgrund och de tidigare forskningarna i resultatet av varje väsen. Respondenten anser att resultatet svarar på forskningsfrågorna.

Empirisk förankring handlar om att det finns en överensstämmelse mellan verklighet och tolkning, att det enbart skulle finnas en enda riktig tolkning. Larsson (1994) menar att man bör ha fler källor med samstämmighet för att kunna visa arbetets trovärdighet. Larsson skriver också att samma text ofta kan tolkas på fler än ett sätt.

Källorna som respondenten har använt sig av i detta arbete är för det mesta samstämmiga. Lite olika tolkningar har respondenten stött på i den teoretiska bakgrunden, eftersom väsena tolkades på olika vis beroende på var i Norden man hade sett dem. Till exempel kunde Skogsrået i några källor ha hästsvans och ihålig rygg medan hon i andra källor hade rävsvens och ryggen var som en rutten stubbe. En svag sida i detta arbete skulle respondenten säga är att några av källorna som har använts är rätt gamla och flera källor är av samma författare. Till exempel Lindgrens bok, som respondenten har använt under kapitlet om karaktärer och kapitlet om maskering är skriven 1986 och under kapitlena om väsena har respondenten mest använt böcker av Schön. Respondenten har ändå valt att ha med dessa eftersom de är de nyaste och för att det inte finns fler författare än de som respondenten har använt som har skrivit om detta ämne.

Efter att ha granskat detta arbete kritiskt kan respondenten konstatera att syftet uppnåtts, frågeställningarna har blivit besvarade och en inspirationsbok har blivit producerad. Respondenten anser att innehållet, det vill säga kapitlena, i detta arbete är relevanta och helheten är harmonisk.

9 Diskussion

I detta kapitel reflekterar jag kring mitt examensarbete i sin helhet ur min egen synvinkel. Jag diskuterar resultatet och jämför det med arbetets syfte, reflekterar kring de teoretiska utgångspunkterna och den teoretiska bakgrunden. I detta kapitel tar jag även upp förbättringsförslag, utvecklingsförslag kring ämnet samt egna åsikter.

Syftet med detta arbete var att ta reda på vad man bör tänka på samt hur betydelsefull miljön är när man skapar olika karaktärer för att kunna få karaktärerna att se så trovärdiga ut som möjligt på bild. Respondenten utförde maskeringen och stylingen av fyra stycken karaktärer, fotograferade dessa i passande miljöer och samlade sedan bilderna i en bok för att ge inspiration åt andra studeranden och branskmänniskor. Respondenten själv kommer även att kunna använda boken som arbetsportfolio. Frågeställningarna som respondenten använde sig av i detta arbete var: Vad bör man tänka på vid skapandet av olika karaktärer? Hur betydelsefull är miljön vid skapandet av en karaktär?

Syftet med detta arbete tycker jag själv har uppnåtts. Jag har utfört maskeringen och stylingen av fyra karaktär, fotograferat dessa och samlat bilderna i en inspirationsbok. Under arbetets gång fick jag svar på mina frågeställningar. Jag kom fram till att det är viktigt att läsa in sig på själva karaktären, att tänka på färgernas betydelse och att analysera karaktärens utseende och personlighet när man skapar olika karaktärer. Jag kom även fram till att miljön spelar en viktig roll om man vill få karaktären så trovärdig som möjligt. Om jag inte hade placerat väsena i passande miljöer samt använt rekvisita i bilderna, hade väsena enligt mig inte varit lika trovärdiga. Inspirationsboken är jag nöjd med. När jag valde bilderna till boken tog jag även med enstaka bilder på delar av rekvisitan, vilket visade sig vara riktigt lyckat med tanke på att man då får en helhet när man bläddrar i boken och har då lättare att se idén med varje väsen.

Jag är nöjd med både textdelen och den praktiska delen i detta arbete. I textdelen tyckte jag att det var svårast att hitta tidigare forskningar samt litteratur som inte var för gammal. Jag är dock nöjd över att ha kunnat tolka resultatet till alla tidigare forskningar, de teoretiska utgångspunkterna samt den teoretiska bakgrunden. Även att skriva resultatredovisningen som en bildanalys tyckte jag var rätt knepigt. Det svåraste i den praktiska delen var att tänka ekonomiskt när man inskaffade all rekvisita samt allt material som behövdes för kläder och maskering. I den praktiska delen är jag nöjd över att ha klarat av att göra allt från kläder och maskering till fotografering och bildretuschering på egen hand.

Som förbättringsförslag till detta arbete skulle jag ha kunnat välja karaktärer som det finns nyare litteratur om, så att man skulle ha fått källorna ännu mer trovärdiga. Jag försökte hitta tidigare forskning om Sjöjungfrun men hittade ingen relevant för detta arbete, så jag kunde även ha tänkt på att välja karaktärer som det fanns tidigare forskning om. Exempel på utvecklingsförslag kunde vara att skriva mer om stylingen av karaktärerna, eftersom väsenas kläder också är en viktig del i detta sorts arbete. Man skulle även kunna maskera alla karaktärer på samma gång så att man skulle få bilder där alla väsen är samlade så att man skulle få en känsla av större samhörighet mellan väsen i inspirationsboken.

Litteratur

Andersson, L. (2009). *Karaktärsdesign med subtilare formelement*. Institutionen för kommunikation och information, Högskolan i Skövde.

Ang, T. (2006). *Allt du behöver veta - Fotografi*. Sverige: Damm Förlag.

Ankarloo, B. (2007). *Satans raseri - En sannfärdig berättelse om det stora häxoväsendet i Sverige och omgivande länder*. Stockholm: Ordfront.

Barr, G. (2009). *Kreativ fotografi - Från inspiration till bild*. Lidingö: HME Publishing.

Bergström, B. (2009). *Effektiv visuell kommunikation*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Bohlin Brundin, E., Hasselberg, K. & Kühlhorn, B-M. (1989). *Lärobok i bild*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur.

Bondeson, L. (1987). *Seder och bruk vid livets slut*. Stockholm: Verbum Förlag.

Burian, P. & Caputo, R. (2002). *National Geographic - Den stora fotoguiden*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Carlsson, A. & Koppfeldt, T. (2008). *Visuell retorik - Bilden i reklam, nyheter och livstilsmedia*. Slovenien: Korotan Ljubljana.

Dahlqvist, F. (1998). *Kreativitetsteorin*. Jönköping: Brain Books.

Delamar, P. (2003). *The complete make-up artist*. Evanston, Illinois: Northwestern University Press.

Dowswell, P. (2002). *World of witches and wizards*. USA: Southwater, Anness Publishing.

Edwards, B. (2004). *Om färg*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Ekblad, M. (2007). *Sminket i historien*. Stockholm: Bonnierutbildning.

Eriksson, Y. & Göthlund, A. (2004). *Möten med bilder*. Lund: Studentlitteratur.

Forshed, O. (1999). "*Skogsrået - en utrotningshotad art*". Jägmästarkurs.

Gyllström, F. (2007). *Visualisering av karaktärer - Reflektioner kring hur fysiologiska formelement och kontext påverkar tolkningen av persongestaltningar*. Institutionen för kommunikation och information, Högskolan Skövde.

Hoffman, Y. (2008). *Berättelser från kusten*. Vasa: Förlags Scriptum.

Jönsson, K. (1999). *Häxprocesser i Gävle och Ockelbo på 1600-talet*. Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap, Högskolan i Gävle.

Karhula, M. (2006). *Digitalfotografering för seniorer*. Finland: WS Bookwell.

Karlsson, E-K. (2008). "*Att skapa en häxa - en studie om tre barn- och ungdomsromaner om 1600-talets häxprocesser*". Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap, Högskolan i Kristianstad.

Larsson, S. (1994). *Om kvalitetskriterier i kvalitativa studier*. Ingår i: Starrin, B. & Svensson, P-G. (Red.). *Kvantitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Lindgren, E. (1986). *Smink & Mask - Boken om teatersminkning*. Solna: Naturia Förlag AB.

Lindholm Thorsén, C. (2010). *Djävulsrött och änglaljus*. Institutionen för kommunikation och information, Högskolan Skövde.

Lindvall-Nordin, C. (1983). *Rosor på kind - sminket genom tiderna*. Stockholm: Sveriges Radio.

Lundqvist, P. (1998). *Foto - min hobby*. Stockholm: Bokförlaget Spectra.

Meurling, B. (2007). "En osynlig närvaro - Berättelser om det övernaturliga i slotts-miljö". Ingår i: Marander-Eklund, L., Strandén, S. & N.G. Holm, (red.) (2007). *Folkliga föreställningar och folklig religiositet*. Festskrift till professor Ulrika Wolk-Knuts. Åbo: Åbo Akademi.

Mörtberg, M. & Forsberg, A. (2008). *Folketro och folkminnen från finnskogen 1 - Folketro och trolldom*. Visby: Veidarvon.

Nilson, KG. (2004). *KG Nilsons färglära*. Uppsala: Carlsson Bokförlag.

Runqvist, B. & Schenkmanis, U. (1987). *Amatörteater handboken*. Sverige: ICA Bokförlag.

Sahlin, N-E. (2001). *Kreativitetens filosofi*. Nora: Nya doxa.

Schön, E. (1986). *Älvor, vättar och andra väsen*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

- Schön, E. (1991). *Häxor och trolldom*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Schön, E. (2000). *De döda återvänder - Folketro om tillvarons gränsland*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.
- Schön, E. (2000). *Älvor, troll och talande träd - folketro om svensk natur*. Sunbyberg: Bokförlaget Semic.
- Schön, E. (2001). *Folketro från förr*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Schön, E. (2010). *Erotiska väsen*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Sisefsky, J. (1995). *Om färg - Uppleva, förstå och använda färg*. Väserås: ICA Förlaget.
- Sivik, L. (1995). Om färgers betydelse. Ingår i: Svedmyr, Å., Sivik, L., Küller, R. & Hård, A. (1995) *Färgantologi bok 2 - Upplevelse av färg och färgsatt miljö*. Stockholm: Byggeforskningsrådet.
- Sjölin, J-G. (1998). *Att tolka bilder*. Lund: Studentlitteratur.
- Stattin, J. (1990). *Från gastkramning till gatuvåld*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Swinfield, R. (2000). *Stage makeup step-by-step*. (2. uppl.). North America: Betterway Books.
- Tallerud, B. (1997). *När man talar om trollen*. Stockholm: Bonnier Carlsen Bokförlag.

Tillhagen, C-H. (1985). *Jaktskrock*. Stockholm: LTs Förlag.

Tillhagen, C-H. (1995). *Skogarna och träden - Natursyn i gångna tider*. Stockholm: Stockholms Fotosätter AB.

Tillhagen, C-H. (1997). *Vattnets folklore - Sägen och folktro kring bäckar, älvar, sjöar och hav*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Vestlund, U. (1997). *Vanliga väsen i vår folktro*. Institutionen för utbildningsvetenskap, Högskolan Gävle.